

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ**

Кафедра конституційного і міжнародного права факультету № 4

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

**«Актуальні проблеми захисту та дотримання прав людини в
правоохоронній діяльності»**

**обов'язкових компонент освітньо-професійної програми
другого (магістерського) рівня вищої освіти**

галузь знань 26 «Цивільна безпека»

спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7.

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 4
Протокол від 16.08.2023 № 8.

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7.

Розглянуто на засіданні кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4 ХНУВС (протокол від 10.08.2023 № 15).

Розробник: старший викладач кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4 ХНУВС, к.ю.н. Філіпська Н. О.

Рецензенти:

1. Завідувач кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, д.ю.н., професор Сироїд Т. Л.
2. Доцент кафедри теорії та історії держави і права факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, к.ю.н., доцент Лазарєв В. В.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва напрямку підготовки, спеціальності, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 3 Загальна кількість годин – 90 Кількість тем – 10	26 Цивільна безпека 262 «Правоохоронна діяльність» другий (магістерський)	Навчальний курс – 1 Семестр – 1 Види контролю: тематична контрольна робота, залік
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання Лекції – 10 год.; Семінарські заняття – 20 год.; Самостійна робота – 60 год. Індивідуальна робота – реферат.	заочна форма навчання Лекції – 6 год.; Семінарські заняття – 4 год.; Самостійна робота – 80 год. Індивідуальна робота – реферат.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми захисту та дотримання прав людини в правоохоронній діяльності» є формування вміння правильно оцінювати конкретні правові явища, які виникають під час здійснення правоохоронної діяльності; орієнтуватися та вміти правильно інтерпретувати та застосовувати відповідне міжнародне законодавство; розкривати значення правоохоронної діяльності для охорони прав і законних інтересів громадян, для зміцнення законності і правопорядку, для охорони інтересів держави і суспільства.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Актуальні проблеми захисту та дотримання прав людини в правоохоронній діяльності» є:

- засвоєння сукупності юридичних норм, які закріплюють систему прав і свобод людини і громадянина, їх гарантії, порядок здійснення правоохоронної діяльності та громадський контроль за нею;
- формування самостійного мислення, навичок аналізу національного законодавства України, що регулює основи правового становища особи, статус правоохоронних органів та їх посадових осіб, порядок здійснення правоохоронної діяльності, а також співставлення його з міжнародно-правовими стандартами у даній сфері;
- формування понятійного апарату, що використовується в межах національного законодавства й міжнародно-правових актів щодо забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності, та вміння ним користуватися;
- поглиблення знань прикладного характеру, необхідних для належного виконання службових обов'язків;
- підвищення загального рівня політико-правової культури слухача магістратури.

Міждисциплінарні зв'язки:

Дисципліна «Актуальні проблеми захисту та дотримання прав людини в правоохоронній діяльності» вивчається: на денній формі навчання – на

першому курсі у першому семестрі на основі знань, які здобувачі вищої освіти отримали з інших навчальних дисциплін («Конституційне право», «Теорія держави і права» «Судові та правоохоронні органи України») тощо.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- сутність «людського виміру» в організації та здійсненні правоохоронної діяльності;
- зміст законодавства України та основних міжнародно-правових актів, що регламентують здійснення правоохоронної діяльності та встановлюють відповідні стандарти;
- систему та зміст основних прав і свобод людини і громадянина;
- підстави, форми та зміст обмежень прав людини, що допускаються національним законодавством та міжнародно-правовими актами в межах здійснення правоохоронної діяльності;
- основні види порушень прав людини, що найбільш часто виявляються у правоохоронній діяльності, та юридичні наслідки їх вчинення посадовими особами;
- особливості забезпечення прав людини правоохоронними органами у період дії режиму воєнного стану та на територіях, де велися (ведуться) бойові дії;
- зміст основних прав поліцейських та гарантій їх дотримання.

вміти:

- будувати професійну діяльність на засадах неухильного додержання прав людини;
- правильно тлумачити й застосовувати приписи національного законодавства та міжнародно-правових актів щодо забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності;
- здійснювати юридичну кваліфікацію подій і явищ, що відбуваються у правоохоронній діяльності, з точки зору національних та міжнародно-правових стандартів прав людини;
- давати правову оцінку правових актів, що складаються у процесі професійної діяльності або надходять від інших органів та посадових осіб з точки зору їх відповідності національним та міжнародним стандартам у сфері прав людини;
- самостійно поповнювати і поглиблювати свої знання, вивчати, обґрунтовувати і обстоювати свою правову позицію з точки зору національних та міжнародних стандартів прав людини, захищати права, свободи і законні інтереси громадян у власній правоохоронній діяльності.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері правоохоронної діяльності та/або у процесі навчання, що передбачає проведення

	досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК2.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК5.	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
	ЗК6.	Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.
	ЗК8.	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
Фахові (спеціальні, предметні) компетентності (ФК)	ФК1	Здатність брати участь у розробленні та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права і професійній діяльності
	ФК2	Здатність забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особистості, суспільства, держави в межах виконання своїх посадових обов'язків.
	ФК3.	Здатність виявляти та аналізувати причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживати заходи для їх усунення.
	ФК11.	Здатність взаємодіяти з представниками інших органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, громадськістю з питань правоохоронної діяльності.
Програмні результати навчання (ПРН)	ПРН5.	Аналізувати умови і причини вчинення правопорушень, визначати шляхи їх усунення.

	ПРН8	Забезпечувати законність та правопорядок, захист прав та інтересів особистості, суспільства, держави з використанням ефективних методів й засобів забезпечення публічної безпеки і порядку в межах виконання своїх посадових обов'язків.
	ПРН15.	Модифікувати основні методи та засоби забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку.
	ПРН19.	Аналізувати обстановку, рівень потенційних загроз та викликів, прогнозувати розвиток дій правопорушників, вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення правопорушень.

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА № 1. Права людини як специфічний об'єкт правоохоронної діяльності.

Поняття прав і свобод людини. Юридична природа прав людини. Права людини і права громадянина. Класифікація права людини за періодами їх виникнення. Класифікація прав людини за сферою їх існування. Особисті (громадянські) права. Політичні права. Економічні права. Соціальні права. Культурні права. Класифікація прав за можливістю обмеження. Відмінність обмеження прав людини від їх порушення.

ТЕМА № 2. Інституційний механізм дотримання прав людини у діяльності Національної поліції України.

Механізм забезпечення прав людини в Україні. Національний механізм забезпечення прав людини. Система правоохоронних органів України. Національна поліція України як основа національного механізму прав людини в Україні. Складові інституційного механізму дотримання прав людини у діяльності Національної поліції України. Зовнішній механізм дотримання прав людини у діяльності Національної поліції України. Внутрішній механізм дотримання прав людини у діяльності Національної поліції України. Статус Управління дотримання прав людини Національної поліції України.

ТЕМА № 3: Міжнародно-правові стандарти забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності.

Поняття і зміст міжнародно-правових стандартів у галузі прав людини та правоохоронної діяльності, їх види та відображення у національному законодавстві. «Людський вимір» правоохоронної діяльності. Загальна характеристика основних міжнародно-правових актів щодо забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (1979 р.). Керівні принципи ефективного здійснення Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (1989 р.). Декларація ПАРЄ про поліцію (1979 р.). Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою (1985 р.). Декларація про захист усіх осіб від тортур та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження чи покарання (1975 р.). Конвенція проти тортур та інших жорстоких, нелюдських чи принижуючих гідність видів поводження та покарання (1984 р.). Дотримання міжнародно-правових стандартів прав людини правоохоронними та правозахисними органами України.

ТЕМА № 4. Практика Європейського суду з прав людини щодо дотримання прав людини поліцейськими.

Європейський механізм захисту прав людини. Європейський суд з прав людини як основний елемент європейського механізму захисту прав людини. Загальна характеристика та особливості Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Практика Європейського суду з прав людини щодо дотримання прав людини поліцейськими. Типові порушення прав людини поліцейськими положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини. Вплив рішень Європейського суду з прав людини на процес удосконалення роботи правоохоронних органів України.

ТЕМА № 5. Особливості захисту прав дітей та жінок у правоохоронній діяльності.

Вразливі категорії громадян. Статус дітей (неповнолітніх). Статус жінок. Додаткові гарантії прав дітей і жінок. Особливості поводження поліцейських з дітьми й жінками. Типові порушення поліцейськими прав дітей і жінок. Дотримання принципу гендерної рівності у правоохоронній діяльності. Особливості правового статусу жінок-поліцейських. Материнство і служба в поліції.

ТЕМА № 6. Особливості захисту прав людей з обмеженими можливостями у правоохоронній діяльності.

Загальна характеристика правового статусу людей з обмеженими можливостями. Категорії людей з обмеженими можливостями та їх відмінності. Інвалідність як дискримінуюча ознака. Інклюзивність у діяльності правоохоронних органів. Основні правила етичної поведінки поліцейського з

різними категоріями осіб з обмеженими можливостями. Типові порушення прав людей з обмеженими можливостями з боку правоохоронних органів. Профілактика та недопущення порушень правоохоронними органами прав людей з обмеженими можливостями.

ТЕМА № 7. Особливості захисту прав окремих категорій громадян, іноземців та осіб без громадянства у правоохоронній діяльності.

Поняття національних меншин. Специфіка статусу представників національних меншин та негромадян у державі.

Статус іноземця. Статус особи без громадянства (апатрида). Додаткові конституційно-правові гарантії прав і свобод представників національних меншин, іноземців та апатридів. Міжнародно-правові гарантії національних меншин, іноземців та апатридів. Особливості поведінки поліцейських із представниками національних меншин, іноземцями та апатридами. Законні підстави для видворення іноземців та осіб без громадянства. Типові порушення поліцейськими прав представників національних меншин, іноземців та апатридів. Профілактика порушень прав представників національних меншин, іноземців та апатридів.

ТЕМА № 8. Особливості захисту прав людини під час мирних зібрань.

Поняття масових заходів. Види масових заходів. Реалізація конституційного права громадян на мітинги, протестні акції та інші колективні форми висловлення своєї думки. Дотримання балансу між дотриманням поліцейськими законності та гарантування права на мирні зібрання. Типові порушення права на зібрання під час здійснення правоохоронної діяльності. Профілактичні заходи щодо мінімізації порушень прав людини під час масових заходів.

ТЕМА № 9. Поліція як суб'єкт захисту прав людини у деокупованих регіонах України та територіях, де ведуться (велися) бойові дії.

Роль та місце підрозділів Національної поліції у забезпеченні національної безпеки на територіях, де ведуться (велися) бойові дії та деокупованих регіонах України. Особливості виконання завдань у регіонах з підвищеним рівнем небезпеки. Особливості правового статусу громадян, що проживають на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії та деокупованих регіонах. Додаткові повноваження Національної поліції України щодо забезпечення законності і публічного порядку, боротьби зі злочинністю на територіях, де ведуться (велися) бойові дії та деокупованих регіонах. Типові порушення прав людини у зонах деокупації та бойових дій.

ТЕМА № 10. Захист та дотримання прав поліцейських під час виконання ними службових обов'язків.

Загальновизнані права поліцейського як людини. Спеціальний статус поліцейського. Обмеження прав поліцейського, пов'язані з виконанням ним

службових обов'язків. Зловживанням громадянськими правами. Провокація як спосіб спонукання до порушення поліцейськими прав людини. Захист прав поліцейського під час виконання ним службових обов'язків. Конституційно-правові (державні) гарантії прав поліцейського. Механізм захисту прав поліцейського. Відповідальність за порушення прав поліцейського. Удосконалення правового становища поліцейського.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами

4.1.1. Денна форма навчання

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Контрольні роботи	Самостійна робота	
	Семестр № 1						
Тема № 1: Права людини як специфічний об’єкт правоохоронної діяльності.	9	2	2	-	-	5	Тематична контрольна робота
Тема № 2: Інституційний механізм дотримання прав людини у діяльності Національної поліції України.	9	-	2	-	-	7	
Тема № 3: Міжнародно-правові стандарти прав людини у правоохоронній діяльності.	9	2	2	-	-	5	
Тема № 4: Практика Європейського суду з прав людини щодо дотримання прав людини поліцейськими.	9	-	2	-	-	7	
Тема № 5: Особливості захисту прав дітей та жінок у правоохоронній діяльності.	8	1	2	-	-	5	
Тема № 6: Особливості захисту прав людей з обмеженими можливостями у правоохоронній діяльності.	8	1	2	-	-	5	
Тема № 7: Особливості захисту прав представників національних меншин, іноземців та апатридів у правоохоронній діяльності.	9	-	2	-	-	7	
Тема № 8: Особливості захисту прав людини під час масових заходів.	9	-	2	-	-	7	

Тема № 9: Поліція як суб'єкт захисту прав людини у деокупованих регіонах України та територіях, де ведуться (велися) бойові дії.	10	2	2	-	-	6	
Тема № 10: Захист та дотримання прав поліцейських під час виконання ними службових обов'язків.	10	2	2	-	-	6	
Всього	90	10	20	-	-	60	залік

4.1.2. Заочна форма навчання

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Контрольні роботи	Самостійна робота	
	Семестр № 1						
Тема № 1: Права людини як специфічний об’єкт правоохоронної діяльності.	9	-	-	-	-	9	Тематична контрольна робота
Тема № 2: Інституційний механізм дотримання прав людини у діяльності Національної поліції України.	9	-	-	-	-	9	
Тема № 3: Міжнародно-правові стандарти прав людини у правоохоронній діяльності.	9	2	-	-	-	7	
Тема № 4: Практика Європейського суду з прав людини щодо дотримання прав людини поліцейськими.	9	-	2	-	-	7	
Тема № 5: Особливості захисту прав дітей та жінок у правоохоронній діяльності.	8	-		-	-	8	
Тема № 6: Особливості захисту прав людей з обмеженими можливостями у правоохоронній діяльності.	8	-	-	-	-	8	
Тема № 7: Особливості захисту прав представників національних меншин, іноземців та апатридів у правоохоронній діяльності.	9	-	-	-	-	9	
Тема № 8: Особливості захисту прав людини під час масових заходів.	9	-	2	-	-	7	
Тема № 9: Поліція як суб’єкт захисту прав людини у деокупованих	10	2	-	-	-	8	

регіонах України та територіях, де ведуться (велися) бойові дії.							
Тема № 10: Захист та дотримання прав поліцейських під час виконання ними службових обов'язків.	10	2	-	-	-	8	
Всього	90	6	4	-	-	80	залік

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
	Тема № 1: Права людини як специфічний об'єкт правоохоронної діяльності.	
	1. Юридична природа прав і свобод. 2. Класифікація прав людини. 3. Відмінність обмеження прав людини від їх порушення.	Основна: 1-3, 8, 10, 13, 17, 20, 24, 32, 45-48 Додаткова: 5, 6, 17, 18, 20, 21, 25, 26, 31, 42
	Тема № 2. Інституційний механізм дотримання прав людини у діяльності Національної поліції України.	
	1. Міжнародні та національні механізми забезпечення прав людини в Україні. 2. Складові інституційного механізму дотримання прав і свобод людини в Україні. 3. Статус Управління дотримання прав людини Національної поліції України.	Основна: 1-3, 8, 10, 13, 17, 20, 24, 32, 45-48 Додаткова: 5, 6, 17, 18, 20, 21, 25, 26, 31, 32, 42, 44
	Тема № 3. Міжнародно-правові стандарти прав людини у правоохоронній діяльності.	
	1. Загальна характеристика основних міжнародно-правових актів щодо забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності. 2. Міжнародні та регіональні документи, які визначають стандарти правоохоронної діяльності поліцейського.	Основна: 3, 4, 6, 8-10, 13-17, 19, 44-48 Додаткова: 4-7, 7-9, 18, 22-24, 26, 32, 44;
	Тема № 4. Практика Європейського суду з прав людини щодо дотримання прав людини поліцейськими.	
	1. Регіональний (Європейський) механізм захисту прав людини. 2. Типові порушення з боку поліції норм Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. 3. Вплив рішень Європейського Суду з прав людини на процес удосконалення роботи правоохоронних органів України.	Основна: 3, 4, 6, 8-10, 13-17, 19, 44-48 Додаткова: 4-7, 7-9, 18, 22-24, 26, 32, 44; Інформ. ресурс: 13
	Тема № 5. Особливості захисту прав дітей та жінок у правоохоронній діяльності.	
	1. Особливості спеціального статусу окремих вразливих категорій (жінок та дітей). 2. Жінки та діти як об'єкти особливої уваги з боку	Основна: 1-3, 5, 8, 9-10, 13, -15, 20, 22, 24, 36, 39,

	<p>правоохоронних органів.</p> <p>3. Материнство і служба в поліції.</p>	<p>45, 46, 48</p> <p>Додаткова: 6, 9, 13, 17-18, 31, 48, 49</p>
	<p>Тема № 6. Особливості захисту прав людей з обмеженими можливостями у правоохоронній діяльності.</p>	
	<p>1. Категорії осіб зі стійкими вадами здоров'я.</p> <p>2. Інвалідність як фактор звуження можливості реалізації прав і свобод.</p> <p>3. Типові порушення поліцейськими прав людини з обмеженими можливостями.</p> <p>4. Профілактика порушень прав людей з обмеженими можливостями у правоохоронній діяльності.</p>	<p>Основна: 1-5, 7, 8, 10-13, 15, 24, 28, 44-46, 48</p> <p>Додаткова: 17, 32, 37-40, 48</p>
	<p>Тема № 7. Особливості захисту прав представників національних меншин, іноземців та апатридів у правоохоронній діяльності.</p>	
	<p>1. Поняття та статус національної меншини, іноземця, апатрида.</p> <p>2. Міжнародно-правові гарантії прав і свобод представників національних меншин, іноземців та апатридів.</p> <p>3. Особливості поведінки поліцейських із зазначеними категоріями людей та типові порушення з боку поліцейських.</p>	<p>Основна: 1-5, 7-10, 13-16, 19, 21, 23-28, 31, 36, 37, 45-48</p> <p>Додаткова: 12, 16, 24, 28</p>
	<p>Тема № 8. Особливості захисту прав людини під час масових заходів.</p>	
	<p>1. Реалізація конституційного права громадян на мітинги, протестні акції та інші колективні форми висловлення своєї думки.</p> <p>2. Завдання поліції щодо забезпечення законності та правопорядку під масових заходів.</p> <p>3. Типові порушення права на зібрання під час здійснення правоохоронної діяльності.</p>	<p>Основна: 1-5, 7-10, 27, 28, 32, 33, 38, 40-42, 45, 46, 48, 49</p> <p>Додаткова: 1-6, 13, 16-18, 20, 22, 26, 27, 29</p>
	<p>Тема № 9. Поліція як суб'єкт захисту прав людини у деокупованих регіонах України та територіях, де ведуться (велися) бойові дії.</p>	
	<p>1. Сили, що залучені до роботи на деокупованих територіях.</p> <p>2. Особливості правового статусу громадян, що проживають на територіях, де велися (ведуться) бойові дії.</p> <p>3. Типові порушення прав людини у окупованих та деокупованих зонах.</p> <p>4. Профілактика та недопущення порушень прав людини правоохоронними органами на де окупованих територіях та територіях, де велися (ведуться) бойові дії.</p>	<p>Основна: 1-5, 7-10, 27, 28, 32, 33, 38, 40-42, 45, 46, 48, 49</p> <p>Додаткова: 1-6, 13, 14, 16-18, 20, 22, 26, 27, 29, 42</p>
	<p>Тема № 10. Захист та дотримання прав поліцейських під час виконання ними службових обов'язків.</p>	
	<p>1. Спеціальний статус поліцейського.</p> <p>2. Провокація як спосіб спонукання до порушення поліцейськими прав людини.</p> <p>3. Відповідальність за порушення прав поліцейського.</p> <p>4. Удосконалення правового становища поліцейського.</p>	<p>Основна: 1-10, 27, 28, 32, 33, 38, 40-42, 45, 46, 48, 49</p> <p>Додаткова: 26-28, 34, 36, 44, 45, 46</p>

5. Індивідуальні навчально-дослідні завдання

5.1. Теми рефератів

1. Особливості реалізації економічної групи прав поліцейськими.
2. Класифікація прав людини за можливістю їх обмеження.
3. Сучасні підходи до класифікації прав людини.
4. Управління дотримання прав людини Національної поліції України як складова державного механізму.
5. Порівняльний аналіз інституцій із захисту прав людини в Україні та інших державах.
6. Національна поліція як складова державного механізму захисту прав людини.
7. Значення Білю про права людини у діяльності поліції.
8. Верховний комісар ООН з прав людини – повноваження та завдання.
9. Діяльність міжнародних органів у сфері захисту прав людини.
10. Особливості структури інституційного механізму захисту прав людини у Європі.
11. Характеристика рішень ЄСПЛ щодо порушень норм Конвенції правоохоронними органами.
12. Міжнародне та національне законодавство щодо захисту та дотримання прав жінок.
13. Міжнародне та національне законодавство щодо захисту та дотримання прав дітей.
14. Жінки у поліції – досвід України та інших держав.
15. Люди з обмеженими можливостями як об'єкт особливої уваги з боку держави.
16. Діяльність поліції у сфері розбудови інклюзивного суспільства.
17. Правовий статус національних меншин в Україні.
18. Апатриди як вразлива категорія осіб.
19. Підстави та процедура видворення іноземців відповідно до законодавства України.
20. Реалізація права на мирні збори в Україні.
21. Діяльність поліції під час проведення масових заходів (мітинги, протести, марші тощо).
22. Підрозділи МВС, які і беруть участь у деокупації захоплених територій України.
23. Воєнні злочини та злочини, вчинені ворожими силами на території України.
24. Взаємодія поліції з іншими підрозділами задля захисту прав свобод громадян.
25. Державні механізми захисту прав поліцейського.

5.2. Перелік тем наукових робіт

1. Організація діяльності та функції поліцейського омбудсмана – управління забезпечення прав людини.

2. Захист персональних даних у діяльності Національної поліції України.
3. Дотримання прав людини при застосуванні поліцейських заходів примусу.
4. Особливості діяльності поліції під час запровадження особливого правового режиму воєнного стану.
5. Державні гарантії захисту прав і свобод поліцейського в Україні.
6. Практика ЄСПЛ щодо захисту права на мирні зібрання.

6. Методи навчання

Формування знань, вмінь та навичок забезпечується поєднанням лекційних та семінарських занять з виконанням індивідуальних завдань та завдань для самостійної підготовки.

Метою лекційного курсу «Актуальні проблеми захисту та дотримання прав людини в правоохоронній діяльності» є ознайомлення здобувачів вищої освіти з основними правовими категоріями, формування вміння правильно оцінювати конкретні правові явища, знати та вміти правильно застосовувати відповідне чинне законодавство з урахуванням практики Європейського суду з прав людини щодо забезпечення прав і свобод людини.

На семінарських заняттях з дисципліни використовуються методи навчання: коротке пояснення, аналіз, тренування здобувачів вищої освіти для придбання ними навичок у правильному формулюванні складних юридичних понять і категорій.

Самостійна робота за кожною темою передбачає підготовку до аудиторних занять (лекцій, семінарських занять через вивчення рекомендованої навчальної літератури, що додається до навчальної програми дисципліни, матеріалів лекційного фонду); виконання практичних завдань протягом семестру; самостійне опрацювання тем навчальної дисципліни (конспектування тем лекцій та тем, якщо такі винесені на самостійне опрацювання); написання рефератів, наукових доповідей; розробку навчальних тестових завдань; підготовку до усіх видів контролю (поточного та підсумкового).

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль.

Контрольні питання до заліку:

1. Поняття прав і свобод людини. Юридична природа прав людини.
2. Права людини і права громадянина.
3. Класифікація права людини за періодами їх виникнення.
4. Класифікація прав людини за сферою їх існування.
5. Особисті (громадянські) права.
6. Політичні права.
7. Економічні права.
8. Соціальні права. Культурні права.
9. Класифікація прав за можливістю обмеження.
10. Відмінність обмеження прав людини від їх порушення.
11. Механізм забезпечення прав людини в Україні.

12. Національний механізм забезпечення прав людини.
13. Система правоохоронних органів України.
14. Національна поліція України як основа національного механізму прав людини в Україні.
15. Складові інституційного механізму дотримання прав людини у діяльності Національної поліції України.
16. Зовнішній механізм дотримання прав людини у діяльності Національної поліції України.
17. Внутрішній механізм дотримання прав людини у діяльності Національної поліції України.
18. Статус Управління дотримання прав людини Національної поліції України.
19. Поняття і зміст міжнародно-правових стандартів у галузі прав людини та правоохоронної діяльності.
20. Види міжнародно-правових стандартів у галузі прав людини та правоохоронної діяльності.
21. Відображення міжнародно-правових стандартів у галузі прав людини та правоохоронної діяльності у національному законодавстві України.
22. «Людський вимір» правоохоронної діяльності.
23. Загальна характеристика основних міжнародно-правових актів щодо забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності.
24. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (1979 р.).
25. Керівні принципи ефективного здійснення Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (1989 р.).
26. Декларація ПАРЄ про поліцію (1979 р.).
27. Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою (1985 р.).
28. Декларація про захист усіх осіб від тортур та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження чи покарання (1975 р.).
29. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання (1984 р.).
30. Дотримання міжнародно-правових стандартів прав людини правоохоронними та правозахисними органами України.
31. Європейський механізм захисту прав людини.
32. Європейський суд як основний елемент європейського механізму захисту прав людини.
33. Загальна характеристика та особливості Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.
34. Практика Європейського суду з прав людини щодо дотримання прав людини поліцейськими.
35. Типові порушення прав людини поліцейськими положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.
36. Виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини.

37. Вплив рішень Європейського суду з прав людини на процес удосконалення роботи правоохоронних органів України.
38. Вразливі категорії громадян.
39. Статус дітей (неповнолітніх).
40. Статус жінок.
41. Додаткові гарантії прав дітей і жінок.
42. Особливості поводження поліцейських з дітьми й жінками.
43. Типові порушення поліцейськими прав дітей і жінок.
44. Дотримання принципу гендерної рівності у правоохоронній діяльності.
45. Особливості правового статусу жінок-поліцейських.
46. Материнство і служба в поліції.
47. Загальна характеристика людей з обмеженими можливостями у правоохоронній діяльності.
48. Категорії людей з обмеженими можливостями та їх відмінності..
49. Інвалідність як дискримінуюча ознака.
50. Інклюзивність у діяльності правоохоронних органів.
51. Основні правила етичної поведінки поліцейського з різними категоріями осіб з обмеженими можливостями.
52. Типові порушення прав людей з обмеженими можливостями з боку правоохоронних органів.
53. Профілактика та недопущення порушень правоохоронними органами прав людей з обмеженими можливостями.
54. Поняття національної меншини.
55. Статус іноземця.
56. Статус особи без громадянства (апатрида).
57. Специфіка статусу представників національних меншин та негромадян у державі.
58. Відмінність прав вразливих категорій людей від прав громадян.
59. Додаткові конституційно-правові гарантії прав і свобод представників національних меншин, іноземців та апатридів.
60. Міжнародно-правові гарантії національних меншин, іноземців та апатридів.
61. Особливості поводження поліцейських із представниками національних меншин, іноземцями та апатридами.
62. Законні підстави для видворення іноземців та осіб без громадянства.
63. Типові порушення поліцейськими прав представників національних меншин, іноземців та апатридів.
64. Профілактика порушень прав представників національних меншин, іноземців та апатридів.
65. Поняття масових заходів.
66. Види масових заходів.
67. Реалізація конституційного права громадян на мітинги, протестні акції та інші колективні форми висловлення своєї думки.
68. Забезпечення законності під масових заходів.

69. Дотримання балансу між дотриманням поліцейськими законності та гарантування права на зібрання.

70. Типові порушення права на зібрання під час здійснення правоохоронної діяльності.

71. Профілактичні заходи щодо мінімізації порушень прав людини під час масових заходів.

72. Особливості діяльності поліції у період дії режиму воєнного стану.

73. Підрозділи МВС, що залучені до роботи на деокупованих та територіях, де велися (ведуться) бойові дії.

74. Роль підрозділів Національної поліції України у проведенні операцій зі звільнення окупованих територій.

75. Особливості правового статусу громадян, що проживають на де окупованих території та територіях, де проводилися (ведуться) бойові дії.

76. Додаткові повноваження Національної поліції України щодо забезпечення законності і публічного порядку, боротьби зі злочинністю у зоні проведення ООС.

77. Типові порушення прав людини в зонах проведення операцій з деокупації територій України.

78. Діяльність правоохоронних органів щодо забезпечення безпеки та громадського порядку на деокупованих та територіях, де велися бойові дії.

79. Загальновизнані права поліцейського як людини.

80. Спеціальний статус поліцейського.

81. Обмеження прав поліцейського, пов'язані з виконанням ним службових обов'язків.

82. Зловживанням громадянськими правами.

83. Провокація як спосіб спонукання до порушення поліцейськими прав людини.

84. Захист прав поліцейського під час виконання ним службових обов'язків.

85. Конституційно-правові (державні) гарантії прав поліцейського.

86. Механізм захисту прав поліцейського.

87. Відповідальність за порушення прав поліцейського.

88. Удосконалення правового становища поліцейського.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти з навчальної дисципліни

Контрольні заходи включають у себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути екзамени (комплексні екзамени); тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні звіти; реферати; есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень, завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок курсантом (студентом, слухачем) з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

При розрахунку успішності здобувачів вищої освіти в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Результат навчальних занять за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок під час навчальних занять протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Результат самостійної роботи за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок з самостійної роботи, отриманих протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо курсант (студент, слухач) не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку), з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності курсантів (студентів, слухачів), становить – **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав оцінку «незадовільно», складає його повторно. Повторне складання підсумкового контролю (екзамену, заліку) допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни, у тому числі один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівника.

Незадовільні оцінки виставляються тільки в відомостях обліку успішності. Здобувачам, які отримали не більше як дві незадовільні оцінки (нижче ніж 60 балів) з навчальної дисципліни, можуть бути встановлені різні строки ліквідації академічної заборгованості, але не пізніше як за день до фактичного початку навчальних занять у наступному семестрі. Здобувачі, які не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін, відраховуються з Університету. Особи, які одержали більше двох незадовільних оцінок (нижче ніж 60 балів) за підсумковими результатами вивчення навчальних дисциплін з урахуванням підсумкового контролю, відраховуються з Університету.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі підсумкового контролю (екзамену чи заліку), то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

Критерії оцінювання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми захисту та дотримання прав людини в правоохоронній діяльності» (денна форма навчання)		
Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темами самостійної роботи.	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

Критерії оцінювання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми захисту та дотримання прав людини в правоохоронній діяльності» (заочна форма навчання)		
Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 2 позитивних оцінок	Підготувати реферат (доповідь), підготувати конспект за темами самостійної роботи.	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома - трьома незначними помилками.
80-84			
75 – 79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.
70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , але прогалини не несуть істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками.
65-69			
60-64		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
40–59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки.
21-40			
1–20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки.

10. Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні ресурси в Інтернеті

10.1. Основна:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. (зі змінами)
URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>. Декларація прав національностей України від 1 лист. 1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1771-12>.
2. Конституція Автономної Республіки Крим від 21 жовт. 1998 р., затв. Законом України від 23 груд. 1998 р. № 350-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/350-14>.
3. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 217 А (III) від 10 груд. 1948 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
4. Декларація про захист усіх осіб від насильницьких зникнень від 18 груд. 1992 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_225.
5. Європейський кодекс поліцейської етики 2001 р. URL: <https://polis.osce.org/file/8641/download?token=5A1YESI>
6. Конвенція про захист заробітної плати від 8 черв. 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_146#Text.
7. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку 1979 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_282.
8. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання 1984 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_085.
9. Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми: прийн. Комітетом міністрів Ради Європи 16 трав. 2005 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_858
10. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Конвенцію ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17 липн. 1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
11. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю 2006 р. (Конвенцію ратифіковано Законом № 1767-VI від 16.12.2009). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text.
12. Конвенція ООН про права дитини 1989 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_021
13. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (Міжнародний пакт ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР № 2148-VIII (2148-08) від 19 жовт. 1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
14. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (Міжнародний пакт ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР № 2148-VIII (2148-08) від 19 жовт. 1973). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042.

15. Резолюція 45/111 Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1990 року «Основні принципи поводження із ув'язненими». URL : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_230

16. Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи 1968 (2014) «Про боротьбу з расизмом в поліції». URL: [https://www.coe.int/T/r/Parliamentary_Assembly/\[Russian_documents\]/\[2014\]/Jan2014/Res1968_rus.asp](https://www.coe.int/T/r/Parliamentary_Assembly/[Russian_documents]/[2014]/Jan2014/Res1968_rus.asp)

17. Статут Організації Об'єднаних Націй. URL: <https://www.un.org/ru/charter-united-nations/>.

18. Кримська платформа. Декларація. 23 серп. 2021 р. URL: <https://www.president.gov.ua/news/krimska-platforma-deklaraciya-70293>.

19. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 8 лип. 2011 р. № 3671-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>.

20. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лют. 2006 р. № 3477-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.

21. Про громадянство України: Закон України від 18 січ. 2001 р. № 2235-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>.

22. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 8 вер. 2005 р. № 2866-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>.

23. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25 квіт. 2019 р. № 2704-VIII (за змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>

24. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України від 6 вер. 2012 р. № 5207-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17>.

25. Про корінні народи України : Закон України від 1 лип. 2021 року № 1616-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1616-20#Text>

26. Про національні меншини (спільноти) України: Закон України від 13 грудня 2022 р. № 2827-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2827-20#Text>

27. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.

28. Про Національну поліцію: Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

29. Про національну безпеку України: Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.

30. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях : Закон України від 18 січня 2018 р. № 2268-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 10. Ст. 54. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19#Text>.

31. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 вер. 2011 р. № 3773-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>.

32. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 трав. 2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

33. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64/2022. URL: <http://https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.

34. Про Національну раду з питань антикорупційної політики: Указ Президента України від 14 жовт. 2014 р. № 808/2014. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/808/2014>.

35. Про утворення військових адміністрацій: Указ Президента України від 24 лют. 2022 р. № 68/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2022#Text>

36. Про затвердження Правил етичної поведінки державних службовців: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 лют. 2016 р. № 65. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16>.

37. Про затвердження Порядку встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан: постанова Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1455 VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1455-2021-%D0%BF#Text>.

38. Про затвердження Порядку створення, ведення та доступу до відомостей Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб: постанова Кабінету Міністрів України від 22.09.2016 № 646. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/646-2016-%D0%BF#n8>.

39. Про схвалення Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року та затвердження операційного плану з її реалізації на 2022-2024 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 серп. 2022 р. № 752-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-2022-p#Text>

Підручники та навчальні посібники:

40. Адміністративна діяльність органів поліції України: підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнко; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін.]; МВС України, ХНУВС. Харків : ХНУВС, 2017. 432 с.

41. Адміністративна діяльність Національної поліції: Навч. посібник / Кол. авт.; кер. авт. кол. к.ю.н., засл. юрист Україн-ни В.А. Глухове́ря. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр.. справ, 2017. 248 с.

42. Бакаянова Н. М., Кубаєнко А. В., Свида О. Г. Організація діяльності Національної поліції України та оперативних підрозділів: навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання). Одеса : Фенікс, 2020. 251 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/>.

43. Безпека працівників Національної поліції в умовах надзвичайних ситуацій: навчальний посібник (Грибан В.Г., Фоменко А.Є., Казначеев Д.Г., Бойко О.І. / за заг. ред. Грибана В.Г.). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 100 с.

44. Войціховський А. В. Міжнародне право : підручник. Харків: ХНУВС. 2020. 544 с.

45. Дотримання прав людини в правоохоронній діяльності: навч. посіб./ І. П. Андрусак, Д. Є. Забзалюк, П. М. Лепісевич та ін.; за заг. ред. Д. Є. Забзалюка, Р. Б. Тополевського. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 320 с.

URI: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2803>

46. Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності: навч. посіб. / кол. авт.; ред. В. О. Боняк. 2-е вид., перероб. і доп. Дніпро : ДДУВС ; Ліра ЛТД, 2018. 260 с.

47. Конституційне право: підручник / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; за заг. ред. О. С. Бакумова, Т. І. Гудзь, М. І. Марчука. Харків, 2019. 484 с.

48. Права людини у міжнародному праві: підручник / за заг. ред. А. В. Войціховського. Харків : ООО «Планета- Принт», 2021. 404 с.

49. Тактико-спеціальна підготовка: навч. посіб. / О.Г. Комісаров, А.О. Собакарь, Е.Ю. Соболев, О.С. Юнін та ін.; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро: ДДУВС, 2017. 277 с.

10.2. Додаткова

1. Аброськін В. В. Адміністративно-правові засади забезпечення Національною поліцією України публічної безпеки в умовах Антитерористичної Операції: автореф. дис. на канд. юрид. наук. Харків, 2018. URL:

http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/5041/aref_Abroskin%20V%20V_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y

2. Аброськін В. В. Роль органів Національної поліції щодо забезпечення правопорядку в зоні проведення Операції об'єднаних сил // Забезпечення правопорядку на території проведення операції об'єднаних сил: зб. матеріалів доп. учасн. Всеукраїнського наук.-практ. Семінару. (Маріуполь, 1 жовтня. 2018 р.) Маріуполь, 2018. С. 85–94.

3. Адміністративна діяльність поліції в умовах воєнного стану : довідник / Безпалова О. І., Чишко К. О., Бахаєва А. С., Макаренко В. С.; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2022. 105 с.

4. Арісян С. Р. Взаємодія Ради ООН з прав людини з верховним комісаром і управлінням Верховного комісара ООН з прав людини. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Вип. 3 (24). С. 192-196. URL: http://www.pjv.nuoua.od.ua/v3_2018/41.pdf

5. Афанасенко С. І. Конституційні гарантії прав і свобод людини та громадянина в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. № 3. С. 3–5.

6. Бакіцький А. А., Єрмоєнко Я. С., Радченко О. І. Обмеження прав і свобод громадян України в умовах воєнного стану // Реалізація прав людини у діяльності правоохоронних органів в умовах окупації українських територій: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (в авторській редакції), м. Кривий Ріг, 30 вересня 2022 року. Кривий Ріг: ДонДУВС, 2022. С. 16-18.

7. Бараннік Р. В. Принципи міжнародного співробітництва та міжнародної правової допомоги під час кримінального провадження. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 2. С. 11-18.

8. Безпалова О. Пріоритетні напрями діяльності органів поліції щодо забезпечення прав громадян в умовах правового режиму воєнного стану в Україні. *Право і безпека*. 2022. № 3. С. 13–24.

9. Безпалова О. Проблемні питання, пов'язані з дотриманням прав людини під час проведення Антитерористичної Операції/Операції Об'єднаних Сил. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 12. С. 154-159. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/12/30.pdf>.

10. Бондаренко-Берегович В. В., Берегович В. В. Функціонування правоохоронних органів задля забезпечення публічної безпеки в умовах військової агресії // Забезпечення публічної безпеки і порядку в умовах воєнного стану: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 1 липня 2022 року). Донецький державний університет внутрішніх справ. Кропивницький, 2022. С. 45-47.

11. Брифінг МВС України «Воєнні злочини. Робота Національної поліції під час воєнного стану» від 05.07.2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3521738-voenni-zlocini-robota-nacionalnoi-policii-pid-cas-voennogo-stanu.html>.

12. Буряк М.В. Роль національної поліції в забезпеченні прав і свобод громадян на тимчасово окупованій території України // Сучасна європейська поліцейстика та можливості її використання в діяльності Національної поліції України: матеріали наук.-практичної конфер. Харків, 2019. С. 67-69. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/11_04_2019/pdf/29.pdf

13. Гіденко Є. Дії працівників національної поліції України в умовах воєнного стану. *Молодий вчений*. 2022. № 6. С. 87-89.

14. Гусаров С.М. Робота органів поліції України на деокупованих територіях // Проблеми сучасної поліцейстики: мат. наук.-практ. конф. Вінниця. 2023. С. 25-30. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6e3be63c-a2ba-4ce2-b6d6-9cdb54bc7098/content>.

15. Дзебчук А., Ігнатова А. Четверте покоління прав людини: проблемні аспекти впровадження окремих з них в Україні. *Молодий вчений*, вип. 11 (75), 2019. С. 19-23. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-11-75-5>.

16. Дорошенко В. А. Правові механізми захисту прав людини під час війни. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 323-326. URL : http://www.lsej.org.ua/2_2023/74.pdf

17. Деркач А. Міжнародно-правові стандарти захисту прав людини та їх відображення в Конституції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 8. С. 124-127.

18. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2022 році. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit2022/Zvit_polic_2022.pdf.

19. Коваленко В. Механізм захисту прав і свобод людини в діяльності Національної поліції України. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2020. Т. 19, № 1. С. 81-87. URL: <https://ojs.naiaau.kiev.ua/index.php/lawjournal/article/view/1212>

20. Колесник С. П. Питання забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку підрозділами Національної поліції України в зоні проведення Операції Об'єднаних Сил. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. № 3. С. 12-15. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2019/3/5.pdf>

21. Короткий путівник по Європейській конвенції про захист прав людини. Страсбург, 2016. 150 с.

22. Мерник А. М. Теоретико-правові вчення щодо обмеження прав і свобод людини і громадянина. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 2. С. 36-38. URL: http://www.pap.in.ua/2_2018/8.pdf.

23. Міжнародні засоби захисту прав та свобод людини і громадянина: матеріали Всеукраїнського науково-практичного круглого столу, 06 березня 2018 року. м. Ірпінь, УДФС України, 2018 р. 232 с.

24. Моргунов О. А. Верховенство права в діяльності органів Національної поліції як основа забезпечення прав і свобод людини та громадянина // Проблеми сучасної поліцейстики: мат-ли наук.-практик. конфер. Вінниця. 2023. С. 30-34. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6e3be63c-a2ba-4ce2-b6d6-9cdb54bc7098/content>.

25. Мушак Н. Б. Міжнародно-правові засади захисту та забезпечення прав людини в європейських міжнародних організаціях : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.11. Київ, 2012. 20 с.

26. Муляр Г. В. Діяльність органів Національної поліції України в умовах правового режиму воєнного стану. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2023. № 61. С. 130-133.

27. Національна поліція України в умовах воєнного стану. Настільна книга поліцейського. / Під. заг. ред. Копотуна І. М. Київ: ВД «Професіонал», 2022. 508 с.

28. Нікітін А. Деякі питання взаємодії Національної поліції України під час захисту національних інтересів в умовах воєнного стану. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 1. С. 133–139.

29. Орлова О. О. Катування, нелюдське та таке поведження, що принижує людську гідність: розмежування понять. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2017. № 3. С. 62-68.

30. Петков С. В., Іванов І. В., Делія Ю. В. Забезпечення прав людини правоохоронними органами. Вид-во КТН. 2019. 241 с.

31. Практика Європейського суду з прав людини у справах, пов'язаних із захистом прав і свобод дитини / Судова влада України. URL: <http://bpm.ko.court.gov.ua/sud1005/news/288066/>.

32. Сенаторова О. В. Права людини і збройні конфлікти: навч. посібн. Київ: Вид-во «ФОП Голембовська О. О.». 2018. 208 с. URL: https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/msc_6_copy.pdf.

33. Сенчук І. І. Гарантії професійної діяльності поліцейських в сучасних умовах. *Форум права*. 2018. № 3. С. 88-95. URL: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:eMBPoKRAe6gJ:https://forumprava.pp.ua/files/088-095-2018-3-----16-.pdf+&cd=2&hl=ru&ct=clnk&gl=ua>.

34. Синенький В. Застосування поліцейськими підручних засобів в стані необхідної оборони або крайньої необхідності в умовах воєнного стану. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2022. № 32. С. 242–248.

35. Татусько Д.Р., Лепіш Н.Я. Проблеми доступу громадян до публічної інформації // Шлях успіху і перспективи розвитку (до 26 річниці заснування Харківського національного університету внутрішніх справ) : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 листоп. 2020 р.) / редкол.: Д. В. Швець (голова), О. М. Бандурка, С. М. Гусаров та ін. ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2020. С. 485-487

36. Турбал А. Є., Шпиталенко Г. А. Особливості роботи Національної поліції України в умовах воєнного стану // Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів ХХІ століття: матеріали міжнар.наук.-практ. конф.: 2 т. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 2. С. 211-213.

37. Філіпська Н. О. Роль правоохоронних органів у розбудові інклюзивного суспільства: зарубіжний досвід. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія «Юриспруденція». 2020. № 45. С. 161-165. URL: <http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc45/36.pdf>

38. Філіпська Н. О. Ефективна взаємодія поліції з особами з обмеженими можливостями: зарубіжний досвід. // Матеріали І-й Международной научно-практ. Конфер. «Experimental and theoretical research in modern science» (16-18 Ноября 2020 года, Giperior Editura, Кишинев, Молдова) С. 340-345.

39. Філіпська Н. О. Поліція та інклюзивне суспільство — закордонний досвід // Міжнар. науково-практ. онлайн конфер. «Шлях успіху і перспективи розвитку» (до 26 річниці заснування ХНУВС) (20 листоп. 2020 р., м. Харків). Харків, ХНУВС. 2020. С. 507-510.

40. Філіпська Н. О. До питання гарантій забезпечення прав і свобод осіб з обмеженими можливостями під час збройних конфліктів: матеріали науково-практичної конференції «Український дослідницький простір в умовах війни: адаптація й перезавантаження технічних і юридичних наук», 31 травня 2022 року, Харків – Рига. С.217-221.

41. Четверте покоління прав людини: особливості правового регулювання, проблеми та перспективи розвитку в сфері охорони здоров'я:

монографія / за заг. ред.: д.ю.н., проф. С. Б. Булеци; д.ю.н., доц. М. В. Менджул. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2020. 444 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/39151/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F-1-1.pdf>

42. Чорна А. Г. Правові акти, що регулюють діяльність Національної поліції щодо запобігання кримінальним правопорушенням на деокупованих територіях. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С. 410-413. URL: http://lsei.org.ua/1_2023/98.pdf

43. Чорна С. З. Міжнародні стандарти прав людини та їх імплементація у процесі реалізації правозахисної функції судової влади в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2020. № 2. С. 20-24. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2020/2/6.pdf>.

44. Шаповалова П. С. Особливості несення служби поліцейським під час воєнного стану в Україні // Захист та дотримання прав громадян органами Національної поліції України в умовах воєнного стану : тези доп. учасників наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 7 груд. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця : ХНУВС, 2022. С. 102-104.

45. Швець Д. В. Гарантії професійної діяльності поліцейських. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2017. № 4 (79). С. 15-25. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/3120/Harantii%20profesiinoi%20diialnosti%20politseiskyykh%20_%20Shvets_2017.pdf?sequence=2&isAllowed=y

46. Швець, Д. В. Особливості діяльності Національної поліції в умовах війни // Особистість, суспільство, війна : тези доп. учасників міжнар. психол. форуму (м. Харків, 15 квіт. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Нац. поліція України та ін. Харків : ХНУВС, 2022. С. 126-128. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/97bab637-3191-4160-8bbc-7dd843738bd5/content>.

47. Svallfors, S. Hidden Casualties: The Links between Armed Conflict and Intimate Partner Violence in Colombia. *Politics & Gender*. 2021. P. 1-33. DOI:10.1017/S1743923X2100043X.

48. Violence against women prevalence estimates, 2018: global, regional and national prevalence estimates for intimate partner violence against women and global and regional prevalence estimates for non-partner sexual violence against women. Geneva: World Health Organization; 2021. URL: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240022256>.

10.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.ccu.gov.ua/> – офіційний сайт Конституційного Суду України.

2. <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/> – офіційний сайт Уповноваженого Верховної Ради України.

3. <http://www.rnbo.gov.ua/> – офіційний сайт Ради національної безпеки і оборони України.

4. <https://rada.gov.ua/> – офіційний сайт Верховної Ради України.
5. <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ukr&c/> – офіційний сайт Європейського суду з прав людини.
6. <https://www.kmu.gov.ua/ua/> – веб-портал органів виконавчої влади України.
7. <https://www.president.gov.ua/> – офіційне інтернет-представництво Президента України.
8. <https://law-in-war.org/> – «Право в умовах війни» (громадська ініціатива)
9. <https://www.npu.gov.ua/about/struktura/struktura/upravlinnya-dotrimannya-prav-lyudini.html> – Офіційний сайт Управління дотримання прав людини Національної поліції України.
10. <http://korolenko.kharkov.com/> – Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленко
11. <http://pravo.biz.ua/> – Юридична бібліотека
12. <https://www.echr.com.ua/rishennia-espl/> - Практика ЄСПЛ. Український аспект.